

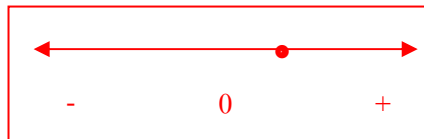
ทฤษฎี 3 องค์ประกอบ

โดย รศ.ดร.บุญชม ศรีสะอาด
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สิ่งต่าง ๆ หรือเรื่องต่าง ๆ มีส่วนประกอบที่แตกต่างกัน 3 องค์ประกอบ (หรือ 3 ส่วนหรือ 3 มิติ หรือ 3 ลักษณะ) สิ่งหรือเรื่องดังกล่าวอาจอยู่ในระดับมหัพภาค (Macro) หรือระดับจุลภาค (Micro) ดังจะยกตัวอย่างในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ โดยยกตัวอย่างด้านละ 1 ตัวอย่าง

1. ด้านคณิตศาสตร์

คณิตศาสตร์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจำนวน (Number) จำนวนต่าง ๆ สามารถเขียนตำแหน่งลงในเส้นจำนวน (Number line) เส้นจำนวนมีส่วนประกอบ 3 ส่วน คือส่วนที่เป็นบวก (+) เป็นลบ (-) และเป็นศูนย์ (0) ดังในแผนภาพ

แผนภาพที่ 1 แสดงเส้นจำนวน

ส่วนที่เป็น + และส่วนที่เป็นลบ ต่างก็มีขอบเขตมากกว่าส่วนที่เป็นศูนย์ ซึ่งมีเพียงจุดเดียว

2. ด้านสังคมศาสตร์

ประเทศต่าง ๆ ในโลกจำแนกออกเป็นกลุ่มได้ 3 กลุ่ม คือ **โลกกลุ่มที่ 1** หรือโลกที่พัฒนาแล้ว **โลกกลุ่มที่ 2** หรือโลกสังคมนิยม และ **โลกกลุ่มที่ 3** หรือโลกที่กำลังพัฒนา **กลุ่มที่ 1** ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ยุโรป (ตะวันตก กลางเหนือ และใต้) ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น ฯลฯ **กลุ่มที่ 2** ได้แก่ ยุโรปตะวันออก สหภาพโซเวียต จีน เกาหลีเหนือ คิวบา ฯลฯ **กลุ่มที่ 3** ได้แก่ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (เช่น ไทย อินโดนีเซีย) เอเชียใต้ (เช่น อินเดีย) แอฟริกาส่วนใหญ่ ฯลฯ

3. ด้านเชื้อชาติมนุษย์

ชนชาติต่าง ๆ ในแง่ของเชื้อชาติมี 3 กลุ่ม คือ พวก **คอเคซอยด์** พวก **นิกรอยด์** และพวก **มองโกลอยด์** พวก **คอเคซอยด์** หรือพวกผิวขาวคือพวกที่เราเรียกว่าฝรั่ง ส่วนใหญ่อยู่ในทวีปยุโรป และสหรัฐอเมริกาเหนือ พวก **นิกรอยด์** หรือพวกผิวดำ ที่เราเรียกว่านิโกร ส่วนใหญ่อยู่ในทวีปแอฟริกา นิวกินี พวก **มองโกลอยด์** หรือพวกผิวเหลือง ส่วนใหญ่อยู่ในทวีปเอเชีย

4. ด้านเศรษฐศาสตร์

ในการค้าขายแต่ละครั้ง อาจเกิดผลได้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งใน 3 ลักษณะ คือ **กำไร** **ขาดทุน** หรือ **เท่าทุน** ถ้าลงทุนไปแล้วขายได้มากกว่าที่ลงทุนเรียกว่า **กำไร** ถ้าลงทุนไปแล้วขายได้ต่ำกว่าที่ลงทุนเรียกว่า **ขาดทุน** แต่ถ้าลงทุนไปแล้วขายได้ไม่ต่างไปจากที่ลงทุน เรียกว่า **เท่าทุน**

5. ด้านศาสนา

ศาสนาประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ **ศาสดา** **คำสอน** และ **สาวกศาสนา** คือ ผู้ให้กำเนิดศาสนาเช่นพระพุทธเจ้าเป็นศาสดาของพุทธศาสนา แต่ละศาสนาจะมี **คำสอน** ที่ศาสดาเป็นผู้คิดค้นและเผยแพร่ให้คนประพฤติปฏิบัติเพื่อความสงบสุขของตนเองและสังคม และแต่ละศาสนาจะมี **สาวก** ซึ่งเป็นผู้สืบศาสนาทำการปฏิบัติและเผยแพร่คำสั่งสอนในศาสนานั้น

6. ด้านการวัดผล

การวัดผลที่ครบวงจร จะมี 3 องค์ประกอบ คือ **วัดผลก่อนเรียน** (Pre-evaluation) **วัดผลระหว่างเรียน** (Formative evaluation) และ **วัดผลหลังเรียน** (Summative evaluation) การ **วัดผลก่อนเรียน** เป็นการวัดผลที่กระทำก่อนมีการเรียนการสอน เพื่อทราบพื้นฐานผู้เรียนหรือทราบสถานภาพของผู้เรียนในด้านการเรียนรู้ในเรื่องหรือวิชานั้น ณ จุดเริ่มต้นก่อนที่จะจัดให้มีการเรียนการสอน การ **วัดผลระหว่างเรียน** เป็นการวัดผลระหว่างที่มีการเรียนการสอนในเรื่องนั้นหรือวิชานั้น เพื่อทราบว่าผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้หรือไม่ ส่วนการ **วัดผลหลังเรียน** เป็นการวัดผลหลังจากที่เรียนเรื่องนั้นหรือวิชานั้นแล้ว เพื่อทราบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องนั้นหรือวิชานั้น ทั้งหมดเพียงใด

7. ด้านระบบของสิ่งต่าง ๆ

ระบบ (System) ของสิ่งต่าง ๆ มี 3 องค์ประกอบ คือส่วนที่เป็น **ตัวป้อน** (Input) ส่วนที่เป็น **กระบวนการ** (Process) และส่วนที่เป็น **ผลผลิต** (Output) ตัวอย่างเช่นในระบบของการเรียนการสอน **ตัวป้อน** ได้แก่ นักเรียน ครู สื่อการเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น (เช่น โต๊ะ หลอดไฟ ฯลฯ) **กระบวนการ** ได้แก่ กิจกรรมในการเรียนการสอน การแนะนำ การบริหาร ฯลฯ **ผลผลิต** ได้แก่ ผลที่เกิดกับนักเรียน เช่น การมีความรู้ การมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงจากผลของการเรียนการสอน การมีทักษะใหม่ ๆ ฯลฯ

8. ด้านสิ่งของทั่วไป

ด้านนี้จะยกตัวอย่างองค์ประกอบภายนอกของเหรียญ ซึ่งสามารถขยายใช้กับสิ่งอื่น ๆ อีกมากมาย

องค์ประกอบภายนอกของเหรียญ มี 3 ส่วน คือ ส่วนที่เรียกว่า **หัว** **ก้อย** และส่วนที่เป็น **ขอบเหรียญ** ซึ่งไม่สามารถจัดได้ว่าเป็นหัวหรือเป็นก้อย ในการโยนเหรียญแต่ละครั้งโดยทั่วไปจะออกหัวหรือออกก้อย ทั้งนี้เพราะมีพื้นที่มากกว่าและโครงสร้างที่เอื้อกว่าส่วนที่เป็นขอบ ปรากฏการณ์นี้คล้ายกับปริมาณของจำนวนบวก ลบ และศูนย์ในเส้นจำนวนที่กล่าวมาแล้ว

9. ด้านการพิจารณาประโยชน์ของสิ่งต่าง ๆ

สิ่งต่าง ๆ อาจเป็นประโยชน์ เป็นโทษ หรือไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อเราได้ ขึ้นกับว่าจะเกี่ยวข้องหรือเรานำสิ่งนั้นไปใช้ในลักษณะใด ตัวอย่างเช่น มีด ถ้าวางไว้เฉย ๆ ก็ไม่มีผลกระทบต่อเรา ถ้านำไปใช้ตัด หั่น ปอก ผักผลไม้ เพื่อทำเป็นอาหารก็นับว่าเป็นประโยชน์ ถ้านำไปใช้แทงกันก็นับว่าเป็นโทษ (สำหรับคนถูกแทง) ไฟ ถ้าเกิดไฟที่อื่นก็อาจไม่มีผลกระทบต่อเรา ถ้าเรา ถ้าใช้ไฟทำการหุงต้มอาหารก็นับว่าเป็นประโยชน์ ถ้าเกิดไฟไหม้บ้านก็นับว่าเป็นโทษ ลักษณะที่กล่าวมานี้ชี้ถึงว่าประโยชน์ของสิ่งต่าง ๆ ต่อเรา จำแนกได้เป็น 3 ลักษณะหรือ 3 องค์ประกอบ

10. ด้านอารมณ์

มนุษย์เราอาจมีอารมณ์ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งใน 3 ลักษณะ คือ ที่เป็นสุข เป็นทุกข์ หรือ วางเฉย อารมณ์เป็นสุขมักเกิดขึ้นเมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการตามที่มุ่งหวังไว้ หรือเกินกว่าที่คาดหวังไว้ อารมณ์เป็นทุกข์ มักเกิดขึ้นเมื่อได้รับการตอบสนองต่ำกว่าที่มุ่งหวัง หรือไม่ได้รับการตอบสนองตามที่มุ่งหวัง การวางเฉย มักเกิดขึ้นเมื่อไม่ได้มุ่งหวังในเรื่องนั้น และไม่ได้รับการตอบสนองในเรื่องนั้นเช่นกัน

11. ด้านเวลา

ในจุดหนึ่งหรือช่วงขณะหนึ่งของชีวิต จะพิจารณาช่วงเวลาได้เป็น 3 ช่วงหรือ 3 ส่วนคือ อดีต ปัจจุบัน และ อนาคต อดีต เป็นส่วนที่ผ่านมาแล้ว อาจผ่านมาเพียง แวบเดียวหรือเป็นเวลานานมาก ปัจจุบัน เป็นส่วนที่เป็นอยู่ในขณะที่พิจารณาอยู่นั้น อนาคต เป็นส่วนที่กำลังจะคืบคลานเข้ามา และที่จะเกิดขึ้นในวันข้างหน้า โดยทั่วไปแล้วขอบเขตของส่วนที่เป็นอดีตและอนาคตจะมีมาก ส่วนที่เป็นปัจจุบันจะมีจุดเดียว (ในแต่ละครั้งที่พิจารณา) ลักษณะคล้าย ๆ กับกรณีบวก ลบ กับศูนย์ ในเส้นจำนวนที่ได้กล่าวมาแล้ว

การจัดส่วนประกอบของสิ่งต่าง ๆ เป็น 3 องค์ประกอบ ตามทฤษฎี 3 องค์ประกอบนี้จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในสิ่งนั้นได้ง่าย เอื้อต่อการเรียนรู้เรื่องนั้น ช่วยให้มองสิ่งต่าง ๆ ได้ละเอียดมากขึ้น และเมื่อนำทฤษฎีนี้ไปพิจารณาสิ่งต่าง ๆ หรือเรื่องราวต่าง ๆ นอกเหนือจากที่ระบุนานี้ อาจช่วยให้ได้ความรู้ที่ น่าสนใจมากกว่าการขาดทฤษฎีพิจารณา และยังช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นความสามารถที่สำคัญต่อการแก้ปัญหา ต่อการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ

หมายเหตุ คำว่าทฤษฎีในที่นี้ยึดตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ที่ ให้ความหมายไว้ว่า “น. ความเห็น ; การเพิ่ม, การเห็นด้วยใจ ; ลักษณะที่คิดคาดเอาตามหลักวิชา เพื่อเสริมเหตุผลและรากฐานให้แก่ปรากฏการณ์หรือข้อมูลในภาคปฏิบัติ ซึ่งเกิดขึ้นมาอย่างมีระเบียบ

บทความนี้มาจาก

บุญชม ศรีสะอาด. **ทฤษฎี 3 องค์ประกอบ**. วารสาร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาสารคาม :ปีที่ 8 ฉบับที่ 2. กรกฎาคม – ธันวาคม, 2532